

YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTI DAVRIDA IJTIMOY FANLARNI O'ZLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS AHAMIYATI

Gadayeva Mohigul Muxamedovna

Osiyo xalqaro universiteti

“Tarix va filologiya” kafedrası assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10115848>

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy talim talabalarining yangi O'zbekiston taraqqiyoti davrida ijtimoiy fanlarni o'zlashtirishning o'ziga xos ahamiyati haqida so'z boradi

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, ijtimoiy, siyosatshunoslik, pedagogika, madaniyatshunoslik, geografiya, antropologiya, integratsiya.

THE UNIQUE SIGNIFICANCE OF MASTERING SOCIAL SCIENCES DURING THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN

Abstract. This article talks about the special importance of mastering social sciences for students of higher education during the development of the new Uzbekistan.

Key words: New Uzbekistan, social, political science, pedagogy, cultural studies, geography, anthropology, integration.

УНИКАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ОСВОЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация. В данной статье говорится об особой важности освоения обществоведческих наук студентами высших учебных заведений в период развития нового Узбекистана.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, обществознание, политология, педагогика, культурология, география, антропология, интеграция.

Ijtimoiy fanlar, yuqorida sanab o'tilgan gumanitar fanlardan tashqari, o'z ichiga oladi, ijtimoiy tadqiqotlar to'garagi—bu tarix, huquqshunoslik, tilshunoslik, ritorika, siyosatshunoslik, pedagogika, madaniyatshunoslik, geografiya, antropologiya. Ilmlarning bunday keng doirasi o'tmishning tarixiy bosqichlarini, shuningdek kelajak tarixida nima bo'lishi mumkinligini o'rganadi. Ijtimoiy jamiyatning asosiy teoremlarini yechadi. Ushbu fan odamlarning munosabatlari va munosabatlarini o'rganadi.

Yaqin o'tmishda ham ijtimoiy fanlar asosga ega emas edi va faqat ma'lum bir sohada zarurat nuqtai nazaridan ko'rib chiqilgan. Bugungi kunda ular jamiyatning barcha sohalari uchun dolzarbdir. Odamlar o'zlarini ijtimoiy statistika va tadqiqotlar orqali boshqarishlari mumkinligi haqidagi nazariya ommalashmoqda va ko'rib chiqilmoqda. Tarix, siyosatshunoslik va sotsiologiya kabi ba'zi fanlar ma'lum darajada kelajakka ishonuvchilar, ya'ni tarixiy o'tmish ko'nikmalari va jamiyatning ijtimoiy siyosiy kayfiyatini tahlil qilish asosida siyosatshunoslar va sotsiologlar kelajakda nima bo'lishi mumkinligini taxmin qilishlari mumkin.

Shunday qilib, sotsiologiya, tarix va siyosatshunoslik bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Xarakterli farq shundaki, siyosatshunoslik nazariyalarni, sotsiologiya esa butun ijtimoiy korporatsiyalarni o'rganadi.

Falsafa, siyosatshunoslik va psixologiya umumiy xususiyatlarga ega. Bu barcha fanlar asosan ijtimoiy munosabatlarni va insonning muayyan vaziyatda harakat qilish usullarini

o'rganadi. Falsafa tajribasi siyosatshunoslarga xalqlar o'rtasidagi munosabatlar va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda davlatning roli bilan bog'liq ba'zi masalalarda maslahat beradi. Psixologiya ham gumanitar, ham ijtimoiyfan bo'lishi mumkin.

Inson nima uchun shunday yo'l tutishi va u nimani boshqarganligi haqidagi fikr juda o'rinli va ma'lum darajada to'g'ri istiqbolli cho'qqilarni ishlab chiqish uchun zarurdir.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarga ehtiyojning ortishini Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning quyidagi fikridan yaqqol anglashimiz mumkin:

—Bizda uzoq yillar davomida ijtimoiy fanlarga nisbatan birtomonlama texnokratik yondoshuv, bu boradagi masalalarga ajabtovur bir

—o'gayl qarash shakllanib qolgan.Ayni paytda, afsus bilan qayd etish mumkinki, haligacha uzluksiz ta'lim bosqichlarida, ayniqsa oliy ta'limda ijtimoiy fanlarni qancha hajmda va qanday yo'nalishlarda, qay bir shaklda va qanday mazmunda o'qitish va o'rgatish bo'yicha yaxlit kontsepsiya yo'q" O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2022 yilning “Inson qadrini ulug'lash va faol mahalla yili”, deb nomlanishi ham bejiz emas, albatta.Asldi ham inson bu yorug' olamning eng oliy mavjudoti, eng oliy qadriyat ekanligi barcha dindarda ham, fanlarda ham bot-bot takrorlanib keladi. Biroq unga amal qilish masalasida bugun olimlar ham, odamlar ham ojizdek.Inson qadri nimada namoyon bo'ladi?, Inson qachon qadrlı mavjudot sifatida e'tirof etiladi?

Inson qadri avvalo uning ongli mavjudot ekanligi, ilm-tafakkuri, imon-e'tiqodi, go'allikni yarata olishi, ezgulik urug'ini sochishi, mehr-oqibatni namoyon eta olishi, qalblarni ka'ba deb bilishi kabilar bilan qadrlıdır.

Agar masalaga yanada jiddiyroq yondoshadigan bo'lsak, insonni qadrlaydigan sifat va fazilatlar qanday shakllantiriladi, ularni kim va qachon, qanday usullarda o'rgatadi?

Bularning javobini biz bevosita ilm-fan,ta'lim tarbiyadan topamiz. Aynan insnnning ma'naviy kamolini, insoniy qadr-qimmatini shakllantiradigan fanlar bu - ijtimoiy-gumanitar fanlardir. Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitishda yuzaga kelayotgan muammolar inson qadrini yo'qolishiga, jamiyatdagi beqarorliklarni yuzaga kelishiga, insonlardagi loqaydlik, sovuqqonlik, mas_uliysizlik kayfiyatini yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda.

Ma'lumki, O'zbekiston - ulkan tabiiy zahiralari, iqtisodiy va insoniy salohiyatga boy mamlakat. Ammo yaratganni o_zi ato etgan yana bir beboho boyligimiz borki, u ham bo'lsa, xalqimizning beqiyos intellektual va ma_naviy salohiyotidir. Ilm-fan namoyondalarining, ta_bir joiz bo_lsa, igna bilan quduq qaziydigan zahmatkash olimlarimizning mashaqqatli ilmiy izlanishlari mamlakatimiz uning bugungi va kelgusi ravnaqi uchun juda katta ahamiyatga ega.

Bu fidoiy insonlar uchun har tomonlama qulay sharoitlar yaratish maqsadidabiz bor kuch va imkoniyatimizni safarbar etamiz deb ta'kidlagan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev. Chindan ham so'nggi yillarda mamlakatimizda tub burilish davrini boshlab berib, amalga oshirilayotgan islohatlar orqaga qaytmas va to'xtatib bo'lmas suratlarda rivojlanayotganligini ko'rishimiz mumkin. Bugun yurtimizdagi o'zgarishlarga xalqaro keng jamoatchilik diqqat-e'tibor qaratib, katta qiziqish bildirmoqda. Bu esa shu jamiyatning a'zosi bo'lgan har bir fuqaroning zimmasiga mas'uliyat yuklaydi.

Mazkur tushunchaning mazmun-mohiyatini tushuntirib berish aholi ayniqsa, yoshlarning qalbi va ongiga singdirishda ijtimoiy-gumanitar soha mutaxassislarning o'ri va roli nihoyatda ahamiyatlidir. Jamiyatda millatlararo totuvlik, dinlararo bag'rikenglik, insonparvarlik va hamjihatlik kabi tamoyillarni mustahkamlashda ijtimoiy-gumanitar fanlarning ta'siri yuqori sanaladi. Biroq hozirgi vaqtda ayrim muammolarning ko'lami va miqyosi kengayib borib, bir qator tizimli muommolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, keskin kurash va raqobat avj olayotgan globallashuv sharoitida milliy o'zlikni anglash jarayonlariga turli yot g'oyalarni salbiy ta'siri ortib, odamlarning qalbi va ongini egallash uchun bo'layotgan murosasizlik ijtimoiygumanitar sohadagi fundamental, amaliy va innovatsion ishlarni jonlashtirishni talab etmoqda. Shuningdek jahon sahnasida sodir bo'layotgan turli jarayonlarning mazmun-mohiyatini anglash darajasi pastligi, bu boradagi yaxlit tushuncha va tasavvurlarning yetarlicha shakllanmagani terrorizm, ekstremizm, aqidaparastlik, separatizm, odam savdosi, ommaviy madaniyat, narkobiznes va turli transchegaraviy tahdidlarga qarshi kurashishda samarali tizim va doimiy ishlaydigan mehanizm yaratish lozim.

Zamonaviy jamiyat juda murakkab va xilma-xil hodisa ekanligini hisobga olib, uni bitta fan doirasida o'rganish mumkin emas. Ushbu vaziyatni bugungi kunda jamiyatdagi munosabatlar va aloqalar soni juda katta ekanligi bilan izohlash mumkin. Barchamiz hayotimizda iqtisodiyot, siyosat, huquq, madaniyat, til, tarix va boshqa sohalarni uchratamiz. Bu barcha xilma-xillik zamonaviy jamiyatning naqadar yorqin namoyonidir.

Talabalarning iqtidori, qiziqishi, o'zlashtirishiga ko'ra differensial tayyorgarlikni kuchaytirish va murakkablashtirish – zamonaviy maktabning global yo'nalishiga aylandi. Shuning uchun kamida o'nta ijtimoiy fanlarni sanab o'tish mumkin, ularning har biri jamiyatning tomonlaridan birini tavsiflaydi: sotsiologiya, siyosatshunoslik, tarix, iqtisodiyot, huquqshunoslik, pedagogika, madaniyatshunoslik, psixologiya, geografiya, antropologiya.

REFERENCES

1. Шавкат Мирзиёев. Янги Ўзбекистон стратегияси –Т, 2021. –Б.228.
2. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish saril, Yoshlar nashriyot uyi Toshkent-2019, 118-bet.
3. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 29.01.2022 й., 06/22/60/0082-сон)
4. 4.Лалихон Ашуралиевна Мухамеджанова. —Роль нравственности в общественном сознании.// Научный вестник Наманганского государственного университета 2019. № 9 С - 86-91
5. OXUNJONOVICH, Q. Z. (2022). CHANGES OF LYULI IDENTITY. International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 2(3), 74-83.
6. Корёгдиев, З. О. (2016). GOLD EMBROIDERY OF BUKHARA. Ученый XXI века, (12).
7. Okhunjonovich, K. Z. (2023). THE EDUCATIONAL VALUE OF NATIONAL CUSTOMS AND TRADITIONS IN THE ERA OF GLOBALIZATION. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 18, 64-66.

8. Muxamedovna, G. M. (2023). INNOVATSION TALIM-BUYUK KELAJAK POYDEVORI. *World scientific research journal*, 17(1), 74-76.
9. Muxamedovna, G. M. (2023). UCHINCHI RENESANS DAVRIDA AJDODLARIMIZ MEROSINI ORGANISH ORQALI INTEGRATSION TA'LIMNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH TAMOYILLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 22(1), 35-38.
10. Muxamedovna, G. M. (2023). KREATIV YONDASHUV ASOSIDA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH MECHANIZMLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 21(3), 12-14.
11. Bozorova, R. (2021, September). Methods and Means of Cultivating Kindness iIn the Family of the Uzbek People. In " ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (pp. 43-44).
12. Бозорова, Р. III. (2022). “Мехр” тушунчаси: фалсафий таҳлил. *Science and Education*, 3(4), 1312-1320
13. Mavlanova Mehnbonu Obid qizi, & Koryogdiyev Zufar Okhunjonovich. (2023). THE ROLE OF NATIONAL VALUES AND SPIRITUAL AND EDUCATIONAL WORKS IN THE EDUCATION OF THE YOUNG GENERATION. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 17, 81–84. Retrieved from
14. Bafoeva, R. (2023). INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING SHAKLLANISH VA O'RGANILISH MASALALARI. *Научный Фокус*, 1(3), 29-31.
15. Bafoeva, R. (2023). INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING KOGNITIV TAHLILI Ingliz va ozbek maqollari tizimlari haqida gap ketganda ularning mohiyati bir-biridan ajralib turishi aniq bo'ladi, chunki ular turli xil tarixiy, ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarda rivojlangan, va bu maqoll. *World of Science*, 6(6), 207-211.
16. Bobohusenov, A. (2023). BUXORO VOHASINING ANTIK DAVRI YODGORLIKLARI. *SCHOLAR*, 1(28), 298-302.
17. Akmal, B. (2023). QADIMGI BAQTRIYA MADANIYATI VA YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(7), 100-102.
18. Akmal, B. (2023). BUXORO VOHASI QOYATOSH SURATLARINING DAVRIY TASNIFI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 29(1), 142-146.
19. Bobohusenov, A. (2023). QADIMGI VARAXSHA DEVORIY GANCH VA LOY BEZAKLARI. *SCHOLAR*, 1(28), 303-308.
20. Akmal, B., & Ismat, N. (2023). BAQTRIYANING BRONZA DAVRI ARXEOLOGIYA YODGORLIKLARINING JOYLASHUVI VA MODDIY MADANIYATI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 73-80.
21. Toshpo'latova, S. (2023). ETHNOLOGICAL ANALYSIS OF CALENDRIAL CALCULATION AND LENGTH MEASUREMENTS OF KHUF VALLEY TAJIKS IN THE RESEARCHES OF M.S. ANDREYEV. *MODERN SCIENCE AND RESEARCH*, 2(11), 291–299.

22. Toshpo'latova, S., & Ashurova, G. (2023). THE HISTORY AND DESCRIPTION OF THE WORK OF MS ANDREYEV-" ARK BUKHARI". *Modern Science and Research*, 2(9), 404-409.
23. Toshpo'latova, S. S., & Naimov, I. N. (2023). MS ANDREYEV–O'RTA OSIYO XALQLARI ETNOGRAFIYASINING YIRIK OLIMI. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(8), 1214-1222.
24. Toshpo'latova, S. S. (2023). TOJIKLAR MILLIY KIYIM-KECHAKLARI VA "BESHMORAK" MAROSIMINING ETNOLOGIK TAHLILI. *SCHOLAR*, 1(28), 395-401.
25. Toshpo'latova, S. (2023). A STUDY OF THE WEDDING CEREMONY OF THE TAJIKS OF AFGHANISTAN. *Modern Science and Research*, 2(9), 84-89.
26. Naimov, I., & Toshpo'latova, S. (2023). MARRIAGE CEREMONY OF TAJIKS IN THE WORK OF MIKHAIL STEPANOVICH ANDREYEV "TADJIKI DOLINI KHUF". *International Journal of Intellectual Cultural Heritage*, 3(1), 12-16.
27. Муродов, Х. (2022). MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA O 'ZBEKISTONDA XALQARO TURIZMNING RIVOJLANISHI VA UNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 1(4), 13-13.
28. Murodov, H. S. (2023). MARKAZIY OSIYODA RIVOJLANISHNING YANGI TENDENTSIYALARI: QOZOG 'ISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH VA HAMKORLIK MASALALARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 340-345.
29. Муратов, Х. С. (2023). МАРКАЗИЙ ОСИЁДА ТУРИЗМ СОҲАСИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИ (ЎЗБЕКИСТОН МИСОЛИДА). *Educational Research in Universal Sciences*, 2(8), 84-98.
30. Салимович, М. Х. (2023). REVIEW OF THE HISTORY OF TOURISM DEVELOPMENT IN THE REGION OF UZBEKISTAN. SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR, 1(3), 70-78.
31. Ilniyoz o'g'li, S. F. (2023). XX ASR 2-YARMI XXI ASR BOSHLARI ZARAFSHON VOHASIDA ETNOSLARARO MUNOSABATLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(9), 1-5.
32. Sayfutdinov Feruz Ilniyoz o'g'li. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 2(8), 111–114. Retrieved from <https://jsrt.innovascience.uz/index.php/jsrt/article/view/284>
33. Sadullayev, U. (2023). THE ROLE OF WOMEN IN NEIGHBORHOOD MANAGEMENT IN UZBEKISTAN. *Modern Science and Research*, 2(9), 132-135.
34. Shokir o'gli, U. S. (2023). MILLIY QADRIYATLARIMIZ ASROVCHISI. *Journal of new century innovations*, 35(1), 79-80.
35. Sadullayev, U. (2023). THE ROLE OF THE NEIGHBORHOOD IN THE SOCIAL DEVELOPMENT OF SOCIETY. *Modern Science and Research*, 2(10), 755-757.

36. Shokir O'g'li, S. U. (2023). THE IMPORTANCE OF THE MAHALLA SYSTEM'S REFORMATIONS IN NEW UZBEKISTAN. *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(10), 25-30.
37. Sadullayev, U. (2023). O'zbekistonda xotin-qizlarga berilayotgan e'tibor: mahalla boshqaruvida xotin-qizlarning roli. In *Oriental Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 551-556). OOO «SupportScience».
38. Shokir o'g'li, S. U. (2023). MAHALLANING JAMIYAT IJTIMOIIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI. *Научный Фокус*, 1(6), 369-371.
39. Shuhrat kizi, R. S. . (2023). The Development of Spiritual and Cultural Reforms in the
40. Development 32.Strategy of New Uzbekistan. *International Journal of Culture and Modernity*, , 61–66